

Självständigt arbete (15 hp)

Författare		Program/Kurs	
Arvid Fransson		OP SA 19-22	
Handledare		Antal ord: 11 941	
Björn Sjöblom	Beteckning	Kurskod	
		1OK026	
UPPRORSBEKÄMPNING OCH FREDSBEVARANDE INSATSER En teoriprovande undersökning som granskar relationen mellan fredsbevarande insatser och upprorsbekämpning i en militär kontext.			
ABSTRACT: In the history of warfare there has been numerous attempts of creating definitions and theories to explain the results and the used methods. Peacekeeping and counterinsurgency are, at the moment, two separate areas of research. They come with an associated debate which includes inquiries such as, how and in what ways they are related to each other. The purpose of this study is to further examine how peacekeeping operations and counterinsurgency relates to each other through the lens of a public-centric counterinsurgency theory applied on a unit participating in a peacekeeping operation. David Kilcullens theory about the 28 articles is used to represent the perspective of counterinsurgency and the selected case of a peacekeeping unit is the swedish contribution to NORDBAT 2 and their time in Bosnia-Herzegovina. The results indicates that Kilcullens theory of counterinsurgency partially can explain how the swedish unit in the peacekeeping operation functioned before, during and after the operation. The results further indicates that similarities in the relation between peacekeeping operations and counterinsurgency can be identified. Not only on a strategic and political level, but also on a lower level of operations.			
Nyckelord: Fredsbevarande insats, Upprorsbekämpning, BA01, NORDBAT 2, Kilcullen			

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	3
1.1 PROBLEMFÖRMULERING	4
1.2 FORSKNINGSÖVERSIKT	4
1.3 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	6
1.4 AVGRÄNSNINGAR	7
2. TEORI	7
2.1 MOTIVERING OCH KRITIK MOT VALD TEORI	7
2.2 KILCULLENS 28 ARTIKLAR OM UPPRORSBEKÄMPNING	9
3. METOD	15
3.1 FORSKNINGSDESIGN	15
3.2 VAL AV FALL	17
3.3 MATERIALDISKUSSION - VALIDITET OCH RELIABILITET	17
3.4 FORSKNINGSETIK OCH KÄLLKRITIK	19
3.5 OPERATIONALISERING	20
4. ANALYS	20
4.1 NORDBAT 2 I BOSNIEN-HERCEGOVINA	20
4.2 FÖRBEREDELSEFASEN	21
4.3 UPPSTARTSFASEN	25
4.4 MELLANFASEN	29
4.5 AVSLUTNINGSDISKUSSION	31
4.6 SLUTSATSER	32
4.7 SAMMANFATTNING AV ANALYS	32
5. AVSLUTNING	33
5.1 RESULTATDISKUSSION OCH SLUTSATSER	33
5.2 SVAR PÅ FRÅGESTÄLLNING	35
5.3 TEORI- OCH METODDISKUSSION	35
5.4 UNDERSÖKNINGENS RELEVANS FÖR YRKESUTÖVNINGEN	36
5.5 FÖRSLAG PÅ VIDARE FORSKNING	36
LITTERATUR OCH REFERENSFÖRTECKNING	36
LITTERATUR.....	36
ELEKTRONISKA KÄLLOR.....	37

Inledning

Teorier inom det upprorsbekämpande forskningsområdet ämnar att beskriva olika tillvägagångssätt som syftar till att mota och bekämpa, i huvudsak, inhemska uppror. Dessa teorier och definitioner kring upprorsbekämpning skapades efter andra världskriget då krigssituationer på en nationell nivå utspelade sig i allt större omfattning.¹ David Kilcullen är en framstående forskare och författare inom upprorsbekämpning och har producerat flertalet verk inom ämnet.²

En fredsbevarande insats grundar sig enligt Förenta Nationerna (FN) i att trygga den internationella säkerheten och freden i syfte att undgå storskaliga konflikter och krigssituationer. Militära enheter planerar, utbildar och genomför internationella insatser i syfte att förebygga konflikter, bevara fred och säkerhet, samt för att skapa gynnsamma förhållanden i krisområden för lokalbefolkningen.³ Sveriges militära enheter har under olika mandat utbildats till och genomfört internationella insatser med skiftande karaktär de senaste åren. Huvudsakligen har de svenska bidragen deltagit i insatser, beslutade av FN, till områden som varit drabbade av pågående eller redan inträffade konflikter eller krigssituationer. Sverige deltar just nu i fredsbevarande insatser inom FN genom större truppinsatser och mindre enskilda insatser med hjälp av observatörer.⁴ Denna verksamhet har och är således fortfarande en del av den pågående och aktiva yrkesutövning som Försvarmaktens personal eventuellt kan ställas inför.

Under den ständigt eskalerande situationen i forna Jugoslavien fattades det beslut om att en svensk militär enhet skulle upprättas, utbildas och skickas till operationsområdet inom ramen för en fredsbevarande insats. Det svenska bidraget ingick i FN-styrkan NORDBAT 2 med ett antal övriga medlemsstater, exempelvis Danmark och Norge. Det svenska bidraget var i operationsområdet under vinterhalvåret 1993-1994 och genomförde verksamhet såsom skydd av städer och infrastruktur samt humanitärt stöd till lokalbefolkningen.⁵

¹ David Galula, *Counterinsurgency – Theory and Practice*, Fredrik A Praeger Publishers, 1964, 3-5

² Celeste Ward Gventer, *Counterinsurgency and its Critics*, Journal of Strategic Studies, 37:4, 2014, 637-638

³ <https://www.un.org/en/our-work/maintain-international-peace-and-security> (hämtad 2022-04-26)

⁴ <https://www.forsvarsmakten.se/sv/var-verksamhet/forsvarsmakten-utomlands/pagaende-internationella-insatser/> (hämtad 2022-04-02)

⁵ Ulf Henricsson, *Slutrapport BA01*, 1994, 5

Problemformulering

Olika perspektiv på krig i allmänhet och krigföring i synnerhet har som fenomen varit en stor del av den mänskliga samhällsliga historien. Skilda syner på samma verklighet har lett till att teorier och definitioner har skapats med naturliga debatter som efterföljd. Synen på att skapa och förvalta fred och säkerhet har delats upp i olika forskningsområden där fredsbevarande insatser och upprorsbekämpning är två av dessa. Ur den skilda synen på de två olika forskningsområdena växer det fram reflektioner kring att nyttja områdesöverskridande litteratur. Vilka möjligheter eller begränsningar finns det vid ett användande av en teori applicerad på ett område den inte ursprungligen är konstruerad för?

I nuläget finns det problematik att nyttja litteratur från det upprorsbekämpande forskningsområdet för att förstå den fredsbevarande verksamheten. Detta är för att det råder meningsskiljaktigheter i den vetenskapliga debatten kring relationen mellan de två forskningsområdena. Baserat på den rådande debatten prövas en teori om upprorsbekämpning mot en fredsbevarande insats för att vidare undersöka relationen mellan de två forskningsområdena.

Forskningsöversikt

Forskningsöversikten ämnar redogöra för och presentera en samlad bild på den aktuella situationen kring relationen mellan fredsbevarande insatser och upprorsbekämpande verksamhet. Vidare motivering och kritik kring teorins nyttjande i undersökningen görs i det efterföljande teorikapitlet.

Inomstatliga konflikters definition ligger närmre uppror än någon annan definition av krigföring. Thomas Mockaitis gör anspråk på att fredsbevarande insatser som genomförs inom ramen för inomstatliga konflikter även skulle kunna förklaras ur ett upprorsbekämpande perspektiv.⁶ Författaren utvecklar sitt argument för att en viss typ av fredsbevarande insats egentligen går att förklaras som en insats med upprorsbekämpande syfte genom att problematisera dess tillvägagångssätt. Tillvägagångssättet i Jugoslavien genomsyrades till en början av att soldater enbart var beväpnade med sina handeldvapen, bar blåa synliga hjälmar och färdades i fordon med lågt skyddsvärde. Detta visade sig genom konfliktens gång inte ha den effekt som var planerat. Inbördeskrigets respektive parter såg inte dessa styrkor som trovärdiga och avskräckande vilket tyder på att tillvägagångssättet inte var tillräckligt effektivt. Styrkorna gjorde det bästa av en

⁶ Thomas R Mockaitis, *From counterinsurgency to peace enforcement: New names for old games?* Small Wars & Insurgencies, 10:2, 40-57, 1999, 41.

situation som ständigt eskalerade genom att förhandla om lokala vapenstillestånd och skydda lokalbefolkningen. Vidare menar författaren att ett upprorsbekämpande perspektiv hade möjliggjort för mer omfattande framgångar och en mer skyndsam deskalering av situationen.⁷

Likt vad Mockaitis skriver i föregående artikel anser Karsten Friis att fredsbevarande insatser och upprorsbekämpning egentligen har mer likheter än vad som oftast uttrycks inom området. Likheterna formar sig oftast i anslutning till vart fokuset på verksamheten riktas. I de båda företeelserna är lösningen oftast av civil karaktär snarare än militär. Detta innebär att en lösning på den rådande situationen uppstår genom förhandlingar och överläggning parterna emellan och inte att en aktör rent militärt uppnår seger.⁸ Ytterligare en likhet som författaren hävdar att de båda besitter är behovet av ett internationellt sammanhang och en gemensam kraftsamling i syfte att uppnå de uttryckta målen med verksamheten.⁹ De skilda forskningsområdena skulle därför gynnas av att ytterligare undersökningar och jämförelser områdena emellan genomförs.¹⁰ Tydliga och uppenbara skillnader som finns mellan fredsbevarande insatser under FN-flagg och upprorsbekämpning är exempelvis mandatens operationerna vilar på, de politiska fundamentala principerna, utrustningen som nyttjas och gällande insatsregler. Författaren menar dock att publikationer med hänvisning och relation till forskningsområdet ökar närmandet av de två koncepten snarare än att de tar avstånd från varandra.¹¹

Upprorsbekämpning och fredsbevarande insatsers likheter skulle kunna förklaras genom att hävda att de är baserade på liknande grundpelare. Larry Cable menar att de huvudsakliga målen med operationerna är de som utgör de största och mest signifikanta likheterna mellan de två koncepten. Det centrala målet med de båda operationerna är att skapa fördel i den geografiska sfären ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv.¹² Detta anser författaren vara görbart genom att både fredsbevarare och upprorsbekämpare nyttjar sig av två verktyg i syfte att uppnå målet. Legitimitet i den verksamhet som bedrivs samt att den tvångsmakt som nyttjas uppfattas som trovärdig är de två verktygen som författaren förklarar. Det är förståelsen och relationen mellan de

⁷ Mockaitis, *From counterinsurgency to peace enforcement: New names for old games?*, 49-52

⁸ Karsten Friis, *Peacekeeping and Counter-insurgency – Two of a kind?*, *International Peacekeeping*, 17:1, 49-66, 2010, 49-50.

⁹ *Ibid*, 61.

¹⁰ *Ibid*, 63-64.

¹¹ *Ibid*, 50.

¹² Larry Cable, *Reinventing the round wheel: Insurgency, counter-insurgency, and peacekeeping post cold war*, *Small Wars & Insurgencies*, 4:2, 228-262, 1993, 229.

två tillvägagångssätten som ligger till grund för att en fredsbevarande insats eller upprorsbekämpning blir framgångsrik eller misslyckad.¹³

Lise Howard hävdar till skillnad från tidigare författare att fredsbevarande insatser inte kan likställas med upprorsbekämpning då den fundamentala innebörden skiljer sig åt.¹⁴ Detta görs i rak motsats till vad författarna i ovan nämnda artiklar presenterar. Författaren menar på att ett utsuddande av linjen mellan upprorsbekämpning och fredsbevarande insatser kommer att påverka framtida konflikter på ett negativt sätt. Upprorsbekämpning görs till skillnad från fredsbevarande insatser med hjälp av att den ingripande aktören tar ställning i konflikten samt att den nyttjar sig av en högre grad av våldsanvändning i syfte att uppnå sina mål.¹⁵ Genom denna och nästkommande artikel reflekterar undersökningen över olika synsätt på relationen mellan fredsbevarande insatser och upprorsbekämpande verksamhet. Detta görs i syfte att öka förståelsen kring relationen mellan de båda forskningsområdena.

John Karlsrud följer ett liknande spår som föregående författare och presenterar utifrån sin undersökning att ett skifte från ett tolerant fredsbevarande arbete till ett mer stabiliserande och upprorsbekämpande arbete skulle kunna vara kontraproduktivt. Den verksamhet som lutar mer åt ett upprorsbekämpande synsätt leder till större splittring, ökad rekrytering till beväpnade grupperingar och ett ökat våldsanvändande. Detta skulle enligt författarens undersökning kunna leda till en underminering av FNs fundamentala värderingar, grundpelare och dess legitimitet kopplat till rollen inom internationell säkerhet, fred och humanitär hjälp.¹⁶ Denna tydliga uppstapling gör att det implicit går att utläsa att författaren skiljer de två forskningsområdena åt och att användningen av det ena eller det andra medför skilda konsekvenser.

Syfte och frågeställning

Syftet med undersökningen är att öka förståelsen kring relationen mellan upprorsbekämpning och fredsbevarande insatser. Syftet är således att bidra med en utveckling av den vetenskapliga debatten kring ämnet. Detta realiserar genom att en teori om upprorsbekämpning prövas mot ett fall av en fredsbevarande insats. Ur syftet växer undersökningens frågeställning fram:

¹³ Cable, *Reinventing the round wheel: Insurgency, counter-insurgency, and peacekeeping post cold war*, 256.

¹⁴ Lise Howard, *Peacekeeping is Not Counterinsurgency*, *International Peacekeeping*, 26:5, 545-548, 2019, 545.

¹⁵ *Ibid*, 547.

¹⁶ John Karlsrud, *From Liberal Peacebuilding to Stabilization and Counterterrorism*, *International Peacekeeping*, 26:1, 1-21, 2019, 15

På vilket sätt kan Kilcullens teori om upprorsbekämpning förklara den svenska enhetens agerande under FNs fredsbevarande insats i Bosnien-Hercegovina 1993-1994?

Avgränsningar

Den avgränsning som görs kopplat till den teoretiska anknytningen i undersökningen genomförs med hjälp av att det enbart är David Kilcullens teori om de 28 artiklarna inom ramen för upprorsbekämpning som används. Det empiriska materialet och det valda fallet utgår ifrån det svenska bidraget till NORDBAT 2. Anledningen till att undersökningen är avgränsad till det valda fallet är bland annat för att enheten medverkade på en fredsbevarande insats under mandat från FN och att Sverige fortfarande bedriver militär verksamhet inom organisationen. Det valda fallet anses även vara ett relevant fall av en fredsbevarande insats med koppling till yrkesutövningen då undersökningen analyserar en svensk enhet som planerade, utbildade och genomförde en internationell fredsbevarande insats. Avgränsningen som görs i tid är när enhetens planering började 1993 och sträcker sig till hemresan 1994.

Teori

Kilcullen har skrivit många publikationer inom det upprorsbekämpande området, där hans teori om de 28 artiklarna är en av dessa. Kilcullens teori om de 28 artiklarna är utformad som ett stöd för den enhet som genomför en upprorsbekämpande operation.¹⁷ De 28 artiklarna delas upp i fem delar som förklaras kortfattat efter undersökningens presentation av motiveringar och kritik mot den valda teorin. Delarna beskriver operationens olika skeden samt hur den berörda enheten bör förhålla sig till den relevanta kontexten.

Motivering och kritik mot vald teori

Kilcullen skriver om upprorsbekämpning ur ett befolkningscentrerat perspektiv och inte ur ett motståndarcentrerat perspektiv.¹⁸ Den befolkningscentrerade upprorsbekämpningen handlar om att skydda och säkerställa att den berörda befolkningen inte kommer till skada eller på annat sätt påverkas av upproret. Upprorsmakarna nyttjar strategier som bland annat innefattar våldsutövning mot populationen i syfte att uppnå sina mål. Därför är det generellt sett fruktbart att nyttja militära enheter som kan svara upp på hoten från beväpnade upprorsmakare.

¹⁷ David Kilcullen, *Counterinsurgency*, Oxford University Press, 2010, 29

¹⁸ Jacqueline L Hazelton, *The Hearts and Minds Fallacy – violence, coercion and success in counterinsurgency warfare*, *International Security* 42.1, 2017, 80-113, 81.

Upprorsbekämpning är oftast en konsekvens uppdragad av externa aktörer till följd av omfattande våldsanvändning inom ramen för inhemska meningsskiljaktigheter, etniska konflikter eller inbördeskrig.

Kilcullens teori om de 28 artiklarna kring upprorsbekämpning är relevant för undersökningen delvis på grund av dess ursprungliga syfte. Kilcullen skriver att syftet med de 28 artiklarna är att fungera som en vägvisning eller ett ramverk för operationer inom upprorsbekämpning. Genom att pröva teorin inom ett område den ursprungligen inte är avsedd för skulle eventuella slutsatser kunna stärka teorin och utöka dess användningsområde.¹⁹ Det finns även möjligheter att dra slutsatser på andra sidan av skalan. Eventuella slutsatser kan således peka på att teorin har en begränsad förklaringskraft inom ett annat område än vad den ursprungligen är konstruerad för. Teorin gynnar även genomförandet av undersökningen genom att utgöra den upprorsbekämpande aspekten ur problemformuleringen.

Den brittiske officeren Martin Cooke gör i sin artikel en överskådlig genomgång av Kilcullens teoretiska ramverk och nämner de 28 artiklarna i relation till dess användbarhet. Cooke förklarar att artiklarna skulle kunna fungera som ledstänger på en lägre taktisk nivå. De skulle då kunna vara till hjälp för individer med relevanta arbetsuppgifter. Något som Cooke påpekar är att artiklarnas tillämpbarhet är relativt god då han menar på att de skulle ha gjort nytta under diverse operationer och insatser där han själv medverkade.²⁰

I linje med föregående författares artikel väljer även Celeste Ward att ge synpunkter på Kilcullens teori om upprorsbekämpning genom att ifrågasätta dess förhållande till övrig forskning inom det krigsvetenskapliga området. Författaren hävdar att artiklarna i varierad utsträckning kan nyttjas specifikt för upprorsbekämpning men att majoriteten av dessa är klichéartade uttryck som även skulle kunna nyttjas av andra grenar inom krigsvetenskaplig forskning. Vidare hävdar författaren att vissa förespråkare för det upprorsbekämpande intresseområdet inte har tagit detta i beaktning. De har istället valt att anta artiklarna som säregna och intellektuellt krävande.²¹

¹⁹ Peter Esaisson, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson, Ann Towns, Lena Wängnerud, *Metodpraktikan; Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 5 uppl, Wolters Kluwer, 2017, 91–93

²⁰ Martin Cooke, *Counter Insurgency*, *Defence Studies*, 14:2, 233-235

²¹ Ward Gventer, *Counterinsurgency and its Critics*, 647.

Kilcullen skriver själv att teorin är en samling av beprövad erfarenhet vilka är presenterade som budord i syfte att öka stringensen vid genomläsning. Författaren skriver även att artiklarna liknar muntliga berättelser som spridits mellan individer som upplevt liknande situationer och att de därför bör appliceras kritiskt.²² Kilcullen utökar sitt resonemang om eventuell kritik och självgranskning genom att diskutera hur teorin bör förstås. Teorin bör inte tolkas genom att operationen kommer bli lyckad om samtliga artiklar följs till punkt och pricka, artiklarna är därför inte en universell lösning vid upprorsbekämpande verksamhet.²³

Undersökningen ämnar att granska relationen mellan fredsbevarande insatser och upprorsbekämpande verksamhet genom att oavkortat nyttja Kilcullens teori. Det teoretiska ramverket kommer således inte att omformuleras eller anpassas till det valda fallet med hänsyn till undersökningens ambition kopplat till dess externa validitet.²⁴ Artiklarna kommer även att tilldelas analysfrågor. Dessa presenteras först i analysdelen eftersom de tillkommer efter operationaliseringen av det teoretiska ramverket.

Kilcullens 28 Artiklar om upprorsbekämpning

Förberedelsefasen

1. Skapa en genuin förståelse för lokala förhållanden

Den förberedande fasen handlar om att skapa sig en mental lägesbild. Lägesbilden inom området inkluderar i stora drag allt som är av relevans. Exempelvis ekonomiska förhållanden, vem som bestämmer i vilket område, populationsmängden, infrastrukturen, eventuella militärgeografiska friktioner och den rådande kulturen.²⁵

2. Diagnostisera problemet

När en lägesbild är skapad utifrån bästa möjliga förmåga är det av största vikt att en problemdiagnostisering påbörjas. Vem är motståndaren? Hur ser dennes rörelsemönster ut? Vilka kontakter finns bland befolkningen? Dessa är frågor som behövs svaras på i syfte att kunna kartlägga upprorets framgångsfaktorer.²⁶

3. Optimera underrättelsekapacitet

Inom den militära enheten är det av stor vikt att besitta kapaciteten att inhämta och sortera all vital och relevant information. Därigenom föds ett behov av

²² Kilcullen, *Counterinsurgency*, 30.

²³ Ibid, 26.

²⁴ Esaisson et al, *Metodpraktikan; Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 89.

²⁵ Kilcullen, *Counterinsurgency*, 30.

²⁶ Ibid, 31

informationsanalytiker och spaningsresurser. Kvantiteten och kvaliteten på de medföljande tolkarna spelar en viktig roll. Det krävs således omfallsplanering i syfte att omhänderta eventuella förluster av dessa resurser.²⁷

4. Öva på kommunikation mellan militär och civil befolkning

Under en insats kommer det att bedrivas verksamhet som kan verka främmande för den befattningsspecifika anställningen. Skyttesoldaten kan behöva interagera med civilbefolkningen med hjälp av tolken i syfte att inhämta information. Föraren kan behöva stiga ur fordonet i syfte att lugna ner delar ur befolkningen som inte är vana vid att se soldater bärandes uniform, kroppsskydd och vapen. Slutsatsen är att det krävs kompetens som sträcker sig utanför befattningsbeskrivningen.²⁸

5. Utrustningsmedvetenhet och stärk stridskompetensen hos CSS²⁹

Det krävs en medvetenhet om vilka konsekvenser som följer vid utformandet av den personliga utrustningen. För lätt och mager utrustning kan påverka skyddsnivån och tillgängligheten medan för tung och omfattande kan påverka den fysiska prestandan och uthålligheten. I omfattande skala pratas det om att manöverenheter ämnar uppnå bäst effekt genom att slå mot mjuka och bakre delar i form av logistik och försörjningsförband. Dessa behöver vara tillräckligt bra tränade på att hantera en stridssituation.³⁰

6. Expertis inom rådande kultur och politik.

En individ som stöttar enheten genom att förse information om politiken och kulturens innebörd är en viktig tillgång. Detta kan vara en äldre officer med erfarenhet eller en individ som kan föra sig med andra människor. En förutsättning är att individen i fråga kan prata det lokala språket och förstår kulturen i syfte att inte göra sig skyldig till basala misstag som skulle kunna leda till utebliven information.³¹

7. Utbilda – och lita på – gruppbefäl

Det är soldaterna och officerarna som patrullerar gatorna som avgör hur resultatet blir i en stridssituation. Enheten behöver utbilda dessa till att agera smart och självständigt för att sedan låta dessa tänka och handla aktivt på egen hand. Således är tillit inom förbandsenheten en viktig komponent.³²

²⁷ Kilcullen, *Counterinsurgency*, 31

²⁸ Ibid, 32

²⁹ Combat Service Support (Stridstross)

³⁰ Kilcullen, *Counterinsurgency*, 32–33

³¹ Ibid, 33

³² Ibid, 33–34

8. Kompetens före grad

Det är viktigt att analysera hur väl enheternas individer presterar, inte vilken grad som de innehar. Vissa är naturligt bra på att förstå det operationella konceptet och denna kompetens ska prioriteras före andra, mindre begåvade, med högre grad.³³

9. Spelplan

Det sista steget i förberedelsefasen är att genom planering utifrån olika händelser skapa sig en spelförståelse. Den egna enheten ska ha en plan för hur de ska agera vid en viss typ av situation som skulle kunna uppstå i operationsområdet. Utöver rutinmässig verksamhet är det viktigt att skapa en mental bild över hur enheten ska agera ifall förutsättningarna förändras. Detta kräver ett dynamiskt och öppet sinne.³⁴

Uppstartsfasen

10. Etablera närvaro

Vid insatsens start är det lika viktigt att vara på plats som det är att tanka fordonen inför avresa. En ökad närvaro uppnås genom att förbandet placerar sig på strategiskt viktiga platser i operationsområdet som bland annat bidrar till lägre risk för våldsanvändning. Detta gör även att en anknytning till lokalbefolkningen kan uppnås och informationsinhämtningen underlättas.³⁵

11. Undvik impulshandlingar

Det krävs alltid att all tillgänglig information om en viss situation eller händelse samlas in och analyseras innan beslut fattas. Motståndaren ska inte kunna få övertaget genom att tvinga enheten till att reagera på sitt eget agerande. Rationellt agerande med väl underbyggda argument baserade på fakta ska alltid gå före ett beslut baserat på förutfattade meningar och första intryck.³⁶

12. Förbered för informationsöverlämning

Om det inte redan finns tillgängligt så är det viktigt att incidentrapporter, informationsprotokoll och annan väl avgränsad orientering om läget skapas i syfte att underlag för ett överlämningsdokument kan konstrueras till efterföljande styrkor.³⁷

³³ Kilcullen, *Counterinsurgency*, 34

³⁴ Ibid, 34–35

³⁵ Ibid, 35–36

³⁶ Ibid, 36

³⁷ Ibid, 36–37

13. Bygg välfungerande lokala informationsnätverk

När enheten har etablerat närvaro är det läge att skapa ytterligare och mer trovärdiga nätverk bland lokalbefolkningen. Detta underlättar informationsinhämtningsarbetet samtidigt som enhetens intentioner skapar fördelar för befolkningen och nackdelar för upprorsmakarna. Detta är ett första steg i arbetet att vända opinionen mot upproret och till en mer trygg och säker vardag för lokalbefolkningen.³⁸

14. Starta verksamheten på en lagom nivå

Precis som med all annan krigföring är det viktigt att börja på så låg nivå som möjligt för att sedan, under tidens gång, avancera och lära sig mer komplexa saker. Detta gäller även för upprorsbekämpningen, fokusera den inledande fasen på att lära känna några få lokala samhällen och skapa en bra grund, försök inte att slå ner och fokusera direkt på motståndsnätet där opinionen är som starkast mot eran verksamhet.³⁹

15. Sök tidiga framgångar

De initiala framgångarna som enheten kan söka sig till är inte generellt sett i stridsituationer, snarare kan detta leda till indirekta skador för det fortsatta arbetet. De tidiga framgångarna ska snarare vara inriktade på att fylla de hål som tidigare enheter har lämnat efter sig.⁴⁰

16. Etablera avskräckande patrullering

Syftet med att enheten patrullerar i området ska inte vara konfliktsökande utan det är ett arbete av förebyggande karaktär. Ett alternativ är att försöka genomföra humanitär verksamhet som gynnar befolkningen under dagtid och militär verksamhet nattetid som missgynnar upprorsmakarnas verksamhet.⁴¹

17. Var redo för bakslag

Misstag är naturligt förekommande i all form av verksamhet, även när den bedrivs i upprorsbekämpande syfte. Låt inte dessa misstag påverka operationens huvudsyfte utan ha alltid en omfallsplanering redo som enheten kan luta sig tillbaka på.⁴²

18. Glöm inte den globala publiken

De konflikter som utspelar sig i modern kontext filmas, fotograferas eller skrivs om i mycket större omfattning än tidigare konflikter där dessa verktyg inte fanns tillgängliga på samma sätt. Enheten ska vara väl utbildad på och upplyst om att all verksamhet som

³⁸ Kilcullen, *Counterinsurgency*, 37

³⁹ Ibid, 37–38

⁴⁰ Ibid, 38–39

⁴¹ Ibid, 39

⁴² Ibid, 39

bedrivs kan spelas in och sedan nyttjas på ett sätt som ämnar att vända den globala opinionen mot operationen.⁴³

19. Engagera kvinnor men håll avstånd till barn

Oftast är det män som är framåt drivande och delaktiga i upprorets stridande delar men kvinnorna har en viktig inflytelserik roll i familjen. Därför bör fokus inom enheten riktas in på att vinna förtroendet hos familjerna genom kvinnorna. Barnen ska undvikas och band mellan soldater och enskilda individer uppbyggda på samvete och solidaritet ska undvikas då detta kan användas emot enheten i form av konsekvenser för barnen.⁴⁴

20. Skapa ett flödesschema över verksamhetens progression

Underrättelseläget kring motståndaren, befolkningen och kvaliteten på informationen behövs kontinuerligt uppdateras. Detta fungerar som en måttstock i hur väl arbetet har fungerat. Trenderna fungerar som indikatorer på hur enheten presterar inom operationsområdet.⁴⁵

Mellanasen

21. Nyttja den tillgängliga informationen till operationens fördel

Enheter behöver utnyttja all tillgänglig information till egen fördel samtidigt som de rådande narrativen exploateras. Detta kan göras genom att exempelvis arbeta i en nationalistisk anda i syfte att exkludera utländska aktörer om det är dessa som till huvuddel utgör upprorsmakarnas kärna.⁴⁶

22. Utbildandet av lokala styrkor

Lokalt verkande individer som är villiga att formera sig till enheter ska nyttjas på bästa möjliga sätt. Dessa behöver tränas i syfte att kunna spegla det hot som befolkningen ställs inför. Inom operationen kan egna enheter således genomföra verksamhet som riktar sig mot att utbilda lokala styrkor som kan fortsätta agera när operationen är avvecklad.⁴⁷

23. Beakta den civila aspekten av uppdraget

Upprorsbekämpning står ut jämfört med annan krigföring då den genomför civilt arbete medan det finns en hotbild mot förbandet. Därav genomförs det i omfattande skala med militära enheter. Detta är något som enheten behöver öva på i syfte att prestera så väl

⁴³ Kilcullen, *Counterinsurgency*, 39-40

⁴⁴ Ibid, 40-41

⁴⁵ Ibid, 41

⁴⁶ Ibid, 42

⁴⁷ Ibid, 42-43

som möjligt utifrån rådande omständigheter. En viktig aspekt att tänka på är att det inte är möjligt att genomföra opartisk humanitär verksamhet, det finns således alltid någon eller några som påverkas negativt av att enheten bidrar med assistans och hjälp till en viss population.⁴⁸

24. Låt vinnande koncept förbli småskaliga

Ett väl fungerande koncept i ett område kan ha svårigheter att appliceras i ett annat område. Därför är det viktigt att bibehålla operationens koncept på en lägre nivå och inte göra försök att applicera det som fungerar i ett område på ett annat område. Små operationer är billigare, mer flexibla och oftast lättare att konsistent upprätthålla.⁴⁹

25. Bekämpa fiendens strategi, inte dess styrkor

Enheten ska undvika att uppta striden med upprorsmakarnas stridande enheter. Bestrid istället ledningens strategiska inriktning. Om motståndaren ämnar skapa allierade i det lokala samhället, få den berörda befolkningen att tillsammans bilda en allians mot upprorsmakarna.⁵⁰

26. Följ planen, bestrid enbart motståndaren om denne är i vägen

Tidigt under operationen skapades en plan; det är nu enhetens uppgift att fullfölja denna. Engagera enhetens delar med motståndaren enbart om denne står mellan operationens framgång och misslyckande. Omständigheterna i området ska vara i fokus, inte motståndaren. Under de senare delarna i upprorsbekämpningen kan enheten vara tvungen att förhandla med upprorsmakarna, se då till att vara så väl förberedd som möjligt.⁵¹

Avslutningsfasen

27. Sprid inte information i onödan

Mot slutet av operationen är hemlängtan stor inom enheten och det kan finnas oroligheter hos befolkningen om exakt datum för när enheten lämnar området florerar. Denna information kan nyttjas av motståndaren i syfte att genomföra attacker mot högvärdiga mål och genomföra påtryckningar mot befolkningen. Håll informationen inom arbetslaget och sprid den inte.⁵²

⁴⁸ Kilcullen, *Counterinsurgency*, 43-44

⁴⁹ Ibid, 44

⁵⁰ Ibid, 45

⁵¹ Ibid, 45

⁵² Ibid, 46

Slutsats

28. Bibehåll initiativet genom att agera, inte reagera

För att bibehålla initiativet i operationen krävs det att enheten tvingar motståndaren att reagera på eran verksamhet, detta gör att enheten kontrollerar operationsområdet. Låt inte enhetens ingående delar dras med i en reaktiv fas utan följ fastställd plan, utveckla denna och fullfölj den.⁵³

Metod

Forskningsdesign

Undersökningen genomförs med hjälp av systematisk och noggrann genomläsning av det empiriska materialet utifrån det teoretiska ramverket. Detta har gjorts i syfte att analysera det empiriska materialet utifrån en kvalitativ forskningsmetod. Forskningsmetoden formade sig genom att undersökningen ställde det teoretiska ramverkets tillhörande analysfrågor mot den litteratur som valts i syfte att beskriva fallet. Den väsentliga informationen har således tagits fram genom en kvalitativ textanalys.⁵⁴ Den kvalitativa textanalysen bidrar till att undersökningen kan genomföras på ett sätt som gör att underliggande budskap i texter och bilder kan identifieras med hjälp av undersökningens operationalisering.⁵⁵ Det eftersökta innehållet kan av den anledningen ligga dolt och genom väl avvägda analysfrågor kopplat till det teoretiska ramverket kan informationen exploateras och vidare användas.⁵⁶

Undersökningen nyttjar en teoriprövande fallstudie med positivistisk ansats som design. Fallstudiedesignen lämpar sig väl i en undersökning som på något sätt syftar till att öka förståelsen kring en viss teori.⁵⁷ Undersökningens resultat skulle kunna öka den externa validiteten för teorin samt att kapaciteten i teorins generaliserbarhet skulle expandera. Inom ramen för den här undersökningen så skulle alltså förklaringskraften i Kilcullens teori om upprorsbekämpning kunna utökas vid ett visst resultat i analysen. Exempelvis så skulle ett påvisande av ett visst resultat i undersökningen kunna öka eller minska teorins förmåga att appliceras på en fredsbevarande insats. Med hänvisning till undersökningens problemformulering är det relevant att

⁵³ Kilcullen, *Counterinsurgency*, 48

⁵⁴ Esaïsson et al, *Metodpraktikan; Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 211

⁵⁵ Martyn Denscombe, *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*, 2. uppl, Studentlitteratur, 2009, s 23-24

⁵⁶ Ibid, 211–212

⁵⁷ Tommy Jensen och Johan Sandström, *Fallstudier*, Studentlitteratur, 2006, 64.

undersöka olika faktorer ur fredsbevarande insatser utifrån ett upprorsbekämpande perspektiv. Detta görs i syfte att öka förståelsen kring den ifrågasatta relationen mellan de två forskningsområdena.

Eftersom undersökningen ämnar att testa ett teoretiskt ramverk passar det väl att undersökningen tillämpar en teoriprovande fallstudie. Kritik mot undersökningens metodval skulle kunna vara kopplat till att undersökningen enbart nyttjar sig av ett fall. Valet att enbart analysera ett fall skulle således kunna påverka resultatets generaliserbarhet.⁵⁸ Denna kritik möts genom att argumentera för undersökningens begränsningar i omfång samt den valda teorin. Den valda teorin är omfattande samt tids- och utrymmeskrävande. Eftersom teorin är så pass omfattande som den är kan den även anses som komplex då den innehåller en rad olika delar som tillsammans skulle kunna förklara utfallet av en upprorsbekämpande verksamhet. Detta ger ytterligare belegg för att en enfallsstudie är en relevant forskningsstrategi att nyttja i undersökningen. Med undersökningens syfte som premiss skulle resultatet kunna anses bidra med en viss analytisk generaliserbarhet. Detta är för att resultatet skulle kunna bidra med att försvaga eller styrka teorins tillämpbarhet och således kunna användas i bland annat framtida undersökningar.⁵⁹

Val av fall

Vid en undersökning av den här karaktären är det viktigt att fallet som nyttjas är relevant och tillämpligt med övriga komponenter. De övriga komponenterna utgörs i det här fallet till största del av den valda teorin och syftet med undersökningen. Således är det alltså viktigt att ett fall väljs utifrån de förutsättningar som presenteras i syftet. Syftet med undersökningen är att analysera relationen mellan upprorsbekämpning och fredsbevarande insatser. En förutsättning blir således att fallet behandlar och analyserar information om en enhet som medverkade i en fredsbevarande insats.

Att analysera information och data utifrån NORDBAT 2 och dess ingående delar uppfyller de ovan nämnda förutsättningarna för fallet. Utöver att fallet uppfyller dessa förutsättningar är även enhetens ursprung och empiriska tillgänglighet relevant för valet. Eftersom fallet behandlar en svensk enhet ingående i en fredsbevarande insats kan slutsatser och resultat eventuellt vara tillämpliga för svenska bidrag i framtida fredsbevarande insatser med liknande omständigheter. Kopplat till undersökningens förmodade målgrupp och läsare är valet av fall även

⁵⁸ Robert K Yin, *Case study research: design and methods*, 5: e Uppl, SAGE Publications, Inc, 2014, 63-64.

⁵⁹ *Ibid*, 40-43.

viktigt med hänsyn till intresseaspekten samt motivationen att förstå undersökningens genomförande och resultat.⁶⁰ Den här typen av fall är även relevant att analysera utifrån de valda aspekterna då upprorsbekämpning och fredsbevarande insatser kan ses som en del i framtida konflikter och modern krigföring.⁶¹

Materialdiskussion – validitet och reliabilitet

Det empiriska materialet utgår ifrån sex olika källor som redovisas i litteraturförteckningen. Den empirin som nyttjas i undersökningen utgörs huvudsakligen av memoarer och krigs dagböcker presenterade som samlade verk. Rapporter och redovisningar om operationerna nyttjas även i syfte att utöka den generella förståelsen för fallet. Dessa skrivelser kommer ifrån individer som var på plats och medverkade under hela insatstiden i operationsområdet. Individerna har således möjligheten att redogöra för information kring fallet. Individerna besatt under insatstiden befattningar som sträckte sig från soldat till bataljonchef.

I kvalitativa undersökningar genomförs oftast tolkningar av olika situationer och material vilket skulle kunna vara en begränsning om individer med olika bakgrunder genomför samma undersökning.⁶² För att undersökningen ska vara tillförlitlig och uppnå liknande resultat vid reproduktion är det viktigt att undersökningen genomsyras av transparens och klarhet. Med intentionen att uppnå en god reliabilitet har bland annat tydlighet vid redovisning av undersökningsmaterial, källhänvisningar och tillvägagångssätt varit en central del.⁶³ Reliabiliteten i undersökningen skulle således kunna påverkas av dess kvalitativa ansats.

Å ena sidan finns det krav på en god intern validitet i empiriska undersökningar. Den interna validiteten påverkas bland annat av det samband som finns mellan den teori som undersöks och det material som samlats in.⁶⁴ Kritik mot denna undersökning kopplat till att den interna validiteten är låg skulle kunna vara att Kilcullens teori syftar till att vara underlag för upprorsbekämpande insatser medan det valda fallet är en fredsbevarande insats. Anledningen till detta är just i syfte att pröva i vilken omfattning Kilcullens teori om upprorsbekämpning även kan appliceras på insatser av annan karaktär och som verkar under skiljande mandat. Ytterligare en

⁶⁰ Denscombe, *Forskningshandboken för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*, 64–67.

⁶¹ Robert A Johnson, *Predicting Future War*, Parameters, 44(1), 2014, 65-76, 73-75

⁶² Asbjørn Johannessen, Per Arne Tuft, Line Christoffersen, *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*, Liber, 2020, 220-221

⁶³ Ann-Marie Ekengren och Jonas Hinnfors, *Uppsatshandbok*, Studentlitteratur, 2012, 73

⁶⁴ Johannessen et al, *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*, 221-222.

anledning till att Kilcullens teori om upprorsbekämpning nyttjas på ett fall av en fredsbevarande insats är kopplat till den tidigare forskningen. I forskningsöversikten presenteras den debatt som råder kring huruvida fredsbevarande insatser och upprorsbekämpande verksamhet relaterar till varandra.

Å andra sidan är det i teoriprovande undersökningar generaliserbarheten som är en viktig del. Det vill säga i vilken utsträckning resultatet kan säga något om fall som inte ingår i undersökningen. En hög extern validitet genomsyras av att undersökningens förklaringar, begrepp och beskrivningar etableras på ett sätt som gör de användbara på andra områden än det specifika området som varit i centrum. Med detta i åtanke har undersökningen ämnat att uppnå en hög extern validitet genom att de frågor som ställs till materialet är av generaliserbar karaktär och utformade på ett sätt som skulle kunna nyttjas i liknande undersökningar med andra fall.⁶⁵

Det skulle kunna hävdas av kritiker till undersökningen att mer djupgående och omfattande förklaringar till varje enskild artikel skulle uppnås genom ett större omfång av empiriskt material. Detta gör således att ett mer omfattande empiriskt material skulle kunna leda till att slutsatser kring artiklarnas förklaringskraft med hänsyn till fredsbevarande insatser ökar. Utifrån det valda empiriska materialet har inte pusslet med att grundligt förklara varje enskild artikel kunnat fulländas. Detta påstås dock vara i linje med undersökningens bakomliggande förutsättningar och förhållningsregler som gör att denna slutsats skulle kunna ses som en del i det explorativa och analytiska arbetet. Enligt den valda forskningsdesignen och dess analytiska ansats är den valda teorin i fokus för undersökningen. Ett mer omfattande empiriskt material skulle lämpa sig bättre i en undersökning där det valda fallet är i fokus och där forskaren ämnar att öka förståelsen för fallet och inte den valda teorin.

Forskningsetik och källkritik

I undersökningen har det genomförts redovisning av empiriskt och vetenskapligt material. Denna redovisning av materialet görs så rättvist och noggrant som möjligt i syfte att vara av korrekt och neutral karaktär.⁶⁶ Exempelvis har Kilcullens 28 artiklar översatts från originalspråket engelska till svenska. Detta har genomförts i syfte att läsaren ska ha möjlighet att följa textens röda tråd samt att risken för att läsaren blir avbruten vid en blandning av språk har kunnat uteslutas. Översättningen av artiklarna har inte genomförts ordagrant utan det är syftet

⁶⁵ Esaisson et al, *Metodpraktikan; Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 89.

⁶⁶ Ibid, 354.

med artiklarna som har varit i fokus. Detta skulle kunna leda till att översättningen har genomförts tendensiöst i syfte att öka tillämpbarheten hos teorin. Svårigheterna kring denna aspekt har hanterats genom att arbetet med översättningen har validerats med hjälp av lärare från språkavdelningen på Förvarshögskolan.⁶⁷

Det källkritiska ställningstagandet har genomförts utifrån fyra källkritiska regler; äkthet, oberoende, samtidighet och tendens.⁶⁸ Dessa har kunnat uppnås genom att enbart nyttja bokkapitel från väletablerade och erkända förlag samt vetenskapligt granskade artiklar i forskningsöversikten. Detta har bland annat medfört att undersökningen skapat en vetenskaplig grund att bygga vidare på. I arbetet med informationsinhämtningen kring det empiriska materialet har de sex olika källorna bland annat kontrollerats utifrån att sagda datum stämmer överens med verkligheten. Detta har genomförts i syfte att det tidsmässiga avståndet mellan källan och händelsen ska vara så liten som möjligt. Eventuell vinkling eller tendensiös information har även sällats bort.

Operationalisering

I syfte att göra undersökningen mätbar genomförs en operationalisering. Operationaliseringen är undersökningens verktyg för att omvandla material och information som är av abstrakt karaktär till något mer förståeligt och konkret.⁶⁹ Kilcullens teori är tydligt och tematiskt förklarad vilket ger bra grund att stå på vid operationaliseringen. Undersökningens operationalisering görs således genom att Kilcullens 28 artiklar ställer frågor till det valda empiriska materialet. Frågorna presenteras i anslutning till varje artikel där den efterföljande texten ämnar att presentera hur det empiriska materialet står sig i relation till frågan. De ställda frågorna har utformats med intentionen att vara inkluderande med hänsyn till att representera varje enskild artikel så rättvist som möjligt.⁷⁰ I syfte att inte påverka undersökningens möjligheter till resonemang och argumentation kring olika resultat kopplat till dess begränsning i ord kommer inte frågorna att presenteras enskilt i detta stycke. Det första framträdandet av frågorna kommer således att presenteras i anslutning till analysdelen nedan.

⁶⁷ Engelskalärare Stephen Henly och Michaela Vance

⁶⁸ Esaisson et al, *Metodpraktikan; Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 288.

⁶⁹ Ibid, 56.

⁷⁰ Johannessen et al, *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*, 49-50.

Analys

I den analytiska delen används frågorna som är formulerade utifrån Kilcullens teori i syfte att redogöra för den svenska enhetens tid i den fredsbevarande insatsen utifrån ett upprorsbekämpande perspektiv.

NORDBAT 2 i Bosnien-Hercegovina

Den mångkulturella federationen Jugoslavien var en socialistisk statsbildning i balkanregionen som slutade att upphöra under tidigt 1990-tal. Efter dess upplösning växte sig oroligheterna och omfattande inbördeskrig bröt ut i regionen. Federationen bestod av flera länder som nu slogs om sin självständighet. Konflikterna var brutala då även civilbefolkningen blev föremål för våldsamma angrepp med höga dödssiffror som konsekvens.⁷¹ Sovjetunionens fall var en bidragande orsak till att konflikterna startade. Nu fanns det inte längre någon riktig anledning till att befolkningen skulle hålla samman med hänsyn till splittringen i den skiftande kulturen och levnadsstandarden. De olika folkgrupperna i området krävde självständighet och bestämmanderätt över ett visst territorium med ett spänt läge som efterföljde. Inbördeskriget i Bosnien-Hercegovina startade i samband med att landet utropade sin självständighet och utgång ur Jugoslavien den 5 april 1992.⁷²

Efter att situationen hade eskalerat beslöt sig den svenska regeringen för att ge ett förslag till FN och erbjuda sig att ställa en militär styrka till förfogande i FN:s fredsbevarande insats i Jugoslavien (UNPROFOR). I juni 1993 antog FN:s säkerhetsråd resolution 836 vari mandatet för den fredsbevarande insatsen presenterades ytterligare i syfte att kunna skydda städer och civila i fredade områden.⁷³ Under året 1993 skapades FN-styrkan NORDBAT 2 som upprättades i syfte att skickas på insats i forna Jugoslavien. Det svenska bidraget kallades till en början för Beredskapsbataljon 93/94. Insatsens första enheter roterade ner till Bosnien-Hercegovina under hösten 1993 och enheten var samlad först flera månader senare.⁷⁴ Väl på plats var bataljonens uppgifter omfattande och inkluderade bland annat humanitärt stöd som skulle bidra till en ökad levnadsstandard för lokalbefolkningen. Uppgifter av mer militär karaktär utformades

⁷¹ Branka Magas och Ivo Zanic, *The war in Croatia and Bosnia-Herzegovina 1991-1995*, Frank Cass Publishers, 2001, 133

⁷² Ibid, 139-142

⁷³ FN:s säkerhetsråd, *Resolution 836*, 1993

⁷⁴ Lars Andersson, *Militärt ledarskap – när det gäller: Svenskt militärt ledarskap med fredsfrämjande insatser i fokus*. Lärarhögskolan, 2001, 106.

genom att bidra med ett ökat skydd för städer och annan utsatt infrastruktur samt försök till att stoppa den beväpnade våldsanvändningen inom området.⁷⁵

Förberedelsefasen

1. Skapades en genuin och ökad förståelse för lokala förhållanden?

Utbildningen inför enhetens första rotationer omfattade ca sex veckor uppdelat på två tillfällen.⁷⁶ Under dessa utbildningar genomfördes bland annat teoretiska genomgångar av den rådande situationen i operationsområdet. Relevant information spreds i syfte att enheten skulle kunna bilda sig en uppfattning om det aktuella läget på platsen.⁷⁷ Under den sex veckor långa utbildningen genomfördes även praktiska övningar såsom strids-skjutningar, materielfärdighet och patrulleringar. Under den avslutande delen av utbildningsskedet genomförde det svenska bidraget en operativ transport till Danmark för att där samöva med de danska enheterna. Väl på plats i Danmark genomfördes realistiska och verklighetsförankrade övningar som bland annat baserades på erfarenheter från danska officerares tidigare verksamhet i området. Detta bidrog till att enheten gemensamt ökade förståelsen för det kommande operationsområdet.⁷⁸

2. Diagnostiserar enheten problemfaktorer i operationsområdet?

Enligt de ovan nämnda teoretiska genomgångar om de rådande förhållandena i operationsområdet genomfördes även teoretisk utbildning om de olika parterna i konflikten. Den information som tillhandahölls enhetens ingående delar var att de olika huvudgrupperingarna i konfliktområdet bestod av; den Bosnienserbiska armén (BSA), Bosniens reguljära armé (BiH), samt den Bosnienkroatiska armén (HVO).⁷⁹ Denna speciella situation där ett flertal aktörer är inblandade i inbördeskriget gör att externa aktörer, FN i detta fall, gynnas av att skapa en grundläggande förståelse för de olika parterna. Det kan således tolkas ur det empiriska materialet att dessa var de utpekade eventuella motståndarna som utgjorde problemfaktorer i operationsområdet.

3. Optimerar enheten sin underrättelsekapacitet?

Redan under det förberedande skedet hade individer inom enheten erbjudits möjligheten till språklektioner. Det delades även ut fickminnen på bred basis.⁸⁰ Enheten blev tilldelade lokala tolkar som arbetade med att följa enhetens verksamhet och stötta i eventuell

⁷⁵ Henricsson, *Slutrapport BA01*, 5.

⁷⁶ Ibid, Bilaga 1, 4

⁷⁷ Lars A Karlsson, *Alfa Sierra BA 01–NORDBAT 2 i Bosnien–Hercegovina*, AK-Ronym, 2004, 31.

⁷⁸ Henricsson, *Slutrapport BA01*, Bilaga 3, 1.

⁷⁹ Karlsson, *Alfa Sierra BA 01–NORDBAT 2 i Bosnien–Hercegovina*, 31.

⁸⁰ Ibid, 80.

översättning som behövdes mellan lokalbefolkning och enhetens berörda individer.⁸¹ Under det förberedande skedet genomfördes resor ner till missionsområdet. Syftet med dessa resor var att rekognosera inför att enhetens huvuddelar skulle anlända. Totalt genomfördes två rekognoseringsresor med stabspersonal och diverse chefer på olika nivåer. Det var enligt det empiriska materialet mycket värdefullt att genomföra resorna då eventuella felsatsningar kunde undvikas. Dock skulle mer omfattande rekognosering med andra delar ur förbandet ha behövts. Dessa resor kan tydligt ses som ett exempel på när enheten ämnade att bygga upp en bredare bas med underlag inför det framtida underrättelsearbetet.⁸²

4. *Övar enheten på kommunikation mellan militära enheter och civil befolkning?*

Under de sex veckor som den svenska enheten utbildades inför insatsen övade de på bland annat hantering av folkmassor, obehöriga som tagit sig in i ett förläggingsområde, gisslansituationer och förhandlingar. På det sätt som det empiriska materialet förklarar genomförandet av dessa övningsmoment kan slutsatsen dras att dessa inkluderade ett samspel mellan militära och civila aktörer på ett eller annat sätt.⁸³ Det genomfördes även övningar där delar ur enheten fick observera krigsbrott, vapensmuggling och annan brottsrelaterad verksamhet. Dessa övningar byggde på iakttagelser och erfarenheter från den aktuella situationen på Balkan.⁸⁴ Utifrån uppkomsten av dessa övningar kan slutsatsen dras att de var väl relaterade till den rådande situationen och bidrog till att enheten övade på situationer som var realistiska utifrån det operationsområde de skulle verka i.

5. *Arbetar enheten med utrustningen i relation till verksamheten? Hur ser utbildningsståndpunkten ut hos bakre delar kopplat till stridssituationer?*

Den personliga utrustningen som nyttjades på bred basis bestod av en skyddshjälm, en splitterskyddande väst, ett handeldvapen och en stridssele.⁸⁵ I viss utsträckning bars även förstärkningsvapen såsom pansarskott, granatgevär och kulsprutor.⁸⁶ Vikten som den generella soldatens utrustning uppgick till bedöms, i relation till den utrustning som bärs idag, vara lågt. Av infogade bilder i det empiriska materialet att döma så nyttjar således soldaterna ur de svenska enheterna tilldelad materiel i stor utsträckning. Utifrån detta kan inte slutsatsen dras att de anpassade utrustningen efter omständigheterna utan

⁸¹ Karlsson, *Alfa Sierra BA 01–NORDBAT 2 i Bosnien–Hercegovina*, 135-136.

⁸² Henricsson, *Slutrapport BA01*, Bilaga 2, 4.

⁸³ Karlsson, *Alfa Sierra BA 01–NORDBAT 2 i Bosnien–Hercegovina*, 31.

⁸⁴ *Ibid*, 31-32.

⁸⁵ *Ibid*, 130-133.

⁸⁶ *Ibid*, 49.

att de nyttjade den tillgängliga materielen. Som av en tillfällighet är dock den personliga materielen av låg vikt och står i god relation till den materiel som användes av övriga parter i konflikten. Det tillgängliga empiriska materialet har ej medgett att information om utbildningsståndpunkten hos stab och trossfunktioner i enheten har kunnat analyseras.

6. *Nyttjar sig enheten av individer med expertis inom rådande kultur och politik?*

De tillgängliga tolkarna var till en början lokalt tillförda vilket medför att dessa bör haft någon form av kännedom kring de lokala bestämmelserna samt den gällande kulturen och politiken i området. Det nämns dock aldrig explicit i textmaterialet att dessa tolkar var experter på rådande kultur och politik.⁸⁷

7. *På vilket sätt utbildar och litar förbandets ledningsfunktioner på sina underställda enheter?*

I det inledande skedet när enheten upprättades och påbörjade samövning så kan det enligt det empiriska materialet utläsas att plutonchefer och soldater var inkvarterade tillsammans. Det gjordes i syfte att lära känna varandra bättre, öka förmågan att lösa konflikter tillsammans med chefer och soldater samt att det bidrog till en bra stämning. Det var genom detta verktyg som kompanichefer kunde se hur de ingående enheterna presterade och vilken nivå plutonchefernas ledarskap var på.⁸⁸ I bataljonchefens slutrapport står det att kompanichefer gavs hög grad av handlingsfrihet i det inledande skedet då de inom ramen för bataljonens gemensamma mål och handlingsregler planerade sitt eget kompanis utbildning.⁸⁹ Väl på plats tilldelades kompanicheferna egna ansvarsområden inom operationsområdet, vilket var något som fungerade bra.⁹⁰ Med hjälp av dessa två empiriska oberoende källor argumenterar undersökningen för att enheten valde att ge mer handlingsfrihet till chefer på lägre nivå utefter deras egna förutsättningar. Det redovisas inte explicit för hur utbildningen genomfördes utifrån dessa aspekter men det kan således, enligt olika källor, dras slutsatsen att enheten delvis agerade på detta sätt.

8. *Har enheten förhållit sig till individers prestationer i relation till deras befattningar?*

Artikeln handlar enligt förklarandet under teoridelen om att placera rätt person på rätt befattning. Inom det koncept som de svenska enheterna agerade hanterades detta genom att chefsnivåerna skiftade beroende på kontexten. I den här insatsen valde enheten en

⁸⁷ Karlsson, *Alfa Sierra BA 01–NORDBAT 2 i Bosnien–Hercegovina*, 135-136.

⁸⁸ *Ibid*, 29.

⁸⁹ Henricsson, *Slutrapport BA01*, Bilaga 2, 6.

⁹⁰ *Ibid*, Bilaga 1, 8.

modell där chefsnivåerna växlade en nivå neråt. Detta innebar att brigadchefen i krigsorganisationen blev bataljonchef i den FN-ledda insatsen.⁹¹ Kritik mot den valda modellen var att det rådande befälssystemet inte möjliggjorde att officerarna kunde anskaffa sig tillräcklig detaljkunskap om diverse materielsystem. För att lösa problemet gavs förslag om ett utvecklat och annorlunda befälssystem där trupputbildarna skulle vara mer erfarna och kompetenta inom sitt specialiserade område.⁹² I en omfattande ledarskapsundersökning som gjordes i samband med insatsen framkom det att framgångsrika chefsegenskaper bestod av beslutsamhet och situationsanpassat ledarskap. En chef som lyssnade och brydde sig om personalen var även uppskattad.⁹³ Individer som för tillfället var i beslutsfattande chefspositioner visade prov på dessa egenskaper, vilket tyder på att enheten aktivt förhöll sig till individers prestationer och deras befattningar.

9. Övade enheten på att möta framtida situationer i operationsområdet?

Det mest tydliga exempel på när enheten genomförde utbildning som syftade till att öva på olika situationer i det kommande operationsområdet var under deras tid i Danmark.⁹⁴ Utbildningen administrerades och genomfördes av danska armén med stöd av svenska instruktörer. Utbildningen utgick bland annat ifrån erfarenheter som hade dragits ifrån kända situationer som hade utspelat sig på Balkan.⁹⁵ Kärnan i utbildningen var att skapa en förståelse och en samsyn över hur enheten skulle agera i operationsområdet om en viss typ av situation skulle uppstå. Fokuset under utbildningsdagarna i Danmark var att öva på olika tänkta utfall utifrån aspekten kring att nyttja väpnat våld.⁹⁶ Eftersom förbandet nu var relativt samlat med övriga enheter som var tänkta att ingå i NORDBAT 2 kunde en högre nivå av samövning uppnås vid olika framtida typscenarion.⁹⁷

Uppstartsfasen

10. Etablerade enheten närvaro i det inledande skedet av insatsen?

I det inledande skedet av operationen genomförde enheten patrullering i olika städer och samhällen. Under det tidiga skedet genomfördes patrullering i olika delar av operationsområdet i syfte att rekognosera terrängen.⁹⁸ Denna patrullering gjordes till en

⁹¹ Henricsson, *Slutrapport BA01*, Bilaga 1, 1.

⁹² *Ibid*, Bilaga 1, 2.

⁹³ Andersson, *Militärt ledarskap – när det gäller*, 139–140.

⁹⁴ Karlsson, *Alfa Sierra BA 01–NORDBAT 2 i Bosnien–Hercegovina*, 55-57

⁹⁵ *Ibid*, 31

⁹⁶ Henricsson Ulf, *Slutrapport BA01*, 1994, Bilaga 3, 1

⁹⁷ Karlsson, *Alfa Sierra BA 01–NORDBAT 2 i Bosnien–Hercegovina*, 64

⁹⁸ *Ibid*, 129.

början uppsatt i fordon och ett avstånd mellan lokalbefolkningen och enheten anammades. Vad som går att utläsa från det empiriska materialet är att denna distans skapades i syfte att enheten själva skulle känna sig bekväma. När enheten senare ”kände sig varma i kläderna” tilläts soldaterna att patrullera gåendes bredvid fordonen vilket möjliggjorde att en mer personlig och social relation med lokalbefolkningen kunde uppnås och en mer etablerad närvaro uppfylldes.⁹⁹ Genom analyseringen av det empiriska materialet, utifrån analysfrågan, menar undersökningen på att enheten gradvis etablerade närvaro i operationsområdet under det inledande skedet.

11. Förhöll sig beslutande delar ur enheten till rationellt agerande?

Det förklaras i det empiriska materialet att enheten generellt sett agerade på ett rationellt och logiskt vis.¹⁰⁰ Exempel på när förnuftiga beslut togs var bland annat när enheten erhöll en förfrågan från högre chef om att ta över ett uppdrag från ett kanadensiskt kompani. Bataljonchefen hade i detta läge sin enhet splittrad över stora avstånd och viktiga komponenter saknades i närområdet. Detta gjorde att förfrågan om förstärkning från svenskt håll avslogs och svarades upp med att uppgiften dock kunde lösas när vitala delar ur bataljonen var samlade. Ett förhastat beslut baserat på ett irrationellt tänkande skulle i det här läget innebära att bataljonen skulle splittras ytterligare, ledningsförhållandena skulle försvåras samt att en verksamhet av denna karaktär i längden skulle kunna äventyra missionens genomförbarhet.¹⁰¹ Beslut togs således i större omfattning grundat på fakta och inte känslor vilket tyder på att ledningsfunktionerna förhöll sig till ett rationellt agerande.

12. Skapade enheten underlag som syftade till informationsöverlämning till andra enheter?

De redovisade erfarenheterna från det svenska bidraget är mycket omfattande, både i form av individers memoarer från deras tid under insatsen och officiella myndighetsdokument. Det sistnämnda är väldigt tydligt kopplat till den slutrapport som nyttjas i det empiriska materialet. Syftet med den är att fungera som en sammanställning av dragna erfarenheter och slutsatser som kan nyttjas i framtiden. I slutrapporten redovisas även en sammanställning av vissa incidentrapporter som ämnar att ge läsaren en uppfattning om hur situationer har uppstått, hur de har fortgått och hur de har hanterats på plats.¹⁰²

⁹⁹ Karlsson, *Alfa Sierra BA 01–NORDBAT 2 i Bosnien–Hercegovina*, 136.

¹⁰⁰ Ibid, 132-133.

¹⁰¹ Ibid, 127-128.

¹⁰² Henriksen, *Slutrapport BA01*, Bilaga 1.6.

Det framförs även en hänvisning till vecko- och månadsrapporter som skulle kunna fungera som redovisningar av bataljonens verksamhet till kommande förband.¹⁰³

13. Skapade enheten lokala informationsnätverk?

Det skulle kunna hävdas att den ordlista som fanns i informationshäftet där olika termer och uttryck översattes från svenska till bosniska är ett arbete som syftar till att enheten ökar sin förmåga att kommunicera med lokalbefolkningen. Detta anses dock inte vara relevant för hur enheten arbetade i syfte att skapa lokala informationsnätverk. Därför hävdas det att det inom ramen för det empiriska materialet saknas explicit information om hur enheten arbetade kopplat till artikeln.

14. Vilken verksamhet bedrevs i ett inledande skede? På vilken nivå var den?

Den verksamhet som bedrevs vid ankomst till operationsområdet var bland annat inkvartering på den aktuella campen¹⁰⁴, genomgång av aktuella rutiner i det direkta närområdet samt upprättande av skydd och bevakning av platsen. Den verksamhet som hade anknytning till den fredsbevarande insatsen gestaltades istället av patrull i operationsområdet, eskort av materiel och personal samt diverse anläggningsarbete i närområdet.¹⁰⁵ Utefter det empiriska materialet kan det således utläsas att enhetens ingående delar inte började sin verksamhet med att fokusera på motståndarens trupper i området. De startade istället med att visa närvaro i området genom att patrullera och etablera ytliga kontakter med relevanta delar ur lokalbefolkningen.

15. Sökte sig enheten till tidiga framgångar?

Eftersom den enhet som analyseras i fallstudien var den första på plats i operationsområdet kunde det initiala fokuset inte ligga på att lösa tidigare enheters problem och fallgropar. De svenska enheterna patrullerade i operationsområdet väl synliga och på ett tillmötesgående vis.¹⁰⁶ Enhetens tidiga framgångar centraliserades till att de ingående aktörerna i konflikten istället kunde skapa sig en uppfattning av de svenska enheternas förmågor och kapacitet i området.

16. Etablerades avskräckande patrullering i operationsområdet?

Informationsinhämtningen genomfördes på två olika sätt. Det första var rörlig patrullering under dagtid och det andra var från fasta observationsplatser nattetid.¹⁰⁷ De fasta observationsplatserna var även bemannade dagtid men i större utsträckning nattetid.

¹⁰³ Henricsson, *Slutrapport BAOI*, Bilaga 1, 1.

¹⁰⁴ campen = tillfälligt upprättad militärbas

¹⁰⁵ Karlsson, *Alfa Sierra BA 01–NORDBAT 2 i Bosnien–Hercegovina*, 116 och 127.

¹⁰⁶ *Ibid*, 129.

¹⁰⁷ Karlsson, *Alfa Sierra BA 01–NORDBAT 2 i Bosnien–Hercegovina*, 133

Den patrullering som genomfördes i störst utsträckning utfördes genom att den berörda enheten patrullerade till fots genom det aktuella samhället och att fordonen antingen lämnades med en skyddsstyrka på en bestämd plats eller att de medtogs under patrulleringen. Fordonen som nyttjades i det inledande skedet bestod till största del av pansarterrängbilar samt pansarbandvagnar. Dessa är konstruerade i syfte att fungera som bland annat trupptransporter med relativt låg skyddsnivå och med begränsad möjlighet till vapenverkan. I förhållande till de system och den kapacitet som redan fanns i operationsområdet upplevdes dessa inte vara tillräckliga för att uppnå en avskräckande patrullering.¹⁰⁸ Senare under insatsens tid anslöt sig ett danskt stridsvagnskompani till operationsområdet. Deras blotta närvaro bidrog till en avskräckande effekt av betydande karaktär. Denna slutsats kan dras då beskjutningar av enheten under deras patrullering minskade markant vid en integrering av de danska stridsvagnarna.¹⁰⁹

17. Var enheten förberedd på friktioner och bakslag i operationsområdet?

Motgångar och friktioner är naturliga inslag i all form av verksamhet som bedrivs inom ramen för undersökningens kontext. Den övning och utbildning som sker i fredstid samt i ett förberedande skede inför en operation är en del i det som avgör hur väl förbandet presterar vid olika situationer. För NORDBAT 2 var det bland annat övningarna i Danmark som satte standarden på enhetens förmåga att hantera värsta tänkbara scenarion i operationsområdet.¹¹⁰ En situation som undersökningen nyttjar i syfte att argumentera för att enheten hanterade bakslag väl var när en sjukvårdsgrupp blev beskjuten. De övervakade för tillfället en skola i centrala Vares när deras pansarterrängbil träffades av finkalibrig eld och splinter. Den aktuella kompaniledningen beslöt sig då för att undsätta sjukvårdsgruppen genom att åka till platsen omedelbart. De lyckades deskalera situationen och samtliga på platsen kunde dra sig ur utan skador.¹¹¹ Detta föredömliga agerande skulle kunna vara till följd av den utbildning och den omfallsplanering enheten hade tagit vid sig i förebyggande syfte.

18. Förhåll sig enheten till media under deras tid i operationsområdet?

Svenska journalister genomförde kontinuerlig rapportering om specifika händelser hos den svenska enheten.¹¹² Dessa journalister följde med under viss verksamhet och

¹⁰⁸ Anders Person, *Nordbat 2 i Bosnien 1993-1994*, Stellan Ståls Tryckerier AB, 1994, 108

¹⁰⁹ Henricsson, *Slutrapport BA01*, Bilaga 1, 9.

¹¹⁰ *Ibid*, Bilaga 3, 1

¹¹¹ Lars Andersson, *Den första striden: anteckningar om stress, reaktioner, ledarskap och kamratstöd under den första Bosnienbataljonen*, Militärhögskolan, 1994, 15-16

¹¹² Karlsson, *Alfa Sierra BA 01-NORDBAT 2 i Bosnien-Hercegovina*, 71-72

genomförde intervjuer med soldater och officerare samt genomförde fotografering och nyhetsrapportering. Det var även forskare och militära beteendevetare som genomförde intervjuer i syfte att sammanställa utbildningsmaterial baserat på de erfarenheter som drogs under enhetens verksamhet.¹¹³ I informationshäftet för NORDBAT 2 som delades ut till enhetens individer inför avresa står det att attityden till massmedia ska genomsyras av öppenhet och ärlighet. Den relevanta informationen ska spridas snabbt och korrekt. Det beskrivs även hur uttalanden ska ske och i UNPROFORs namn ska endast behöriga individer och med rätt befattning uttala sig. Dock kan den enskilde genomföra uttalanden och svara på frågor från media. Informationsspridningen ska göras med gott omdöme och den relevanta informationsavdelningen på bataljonen ska underrättas om den enskilde varit i kontakt med media.¹¹⁴

19. Förhåll sig enheten till att engagera kvinnorna i operationsområdet samtidigt som de höll avstånd till barnen?

Denna artikel bedömer undersökningen besitta låg grad av relevans då den är något specifik och inriktad på att det är en aktör som för upproret framåt och att befolkningen är offren. Situationen i Bosnien var av helt annan karaktär då det var tre huvudaktörer med mer eller mindre kvalificerade enheter som stundvis stred mot varandra. De tre huvudaktörerna hade varsin tillhörande befolkning där den situation som artikeln beskriver inte uppstod i större omfattning. Det var således inga familjer till soldater i de stridande delarna som hade påverkan eller inflytande på det sätt som Kilcullen beskriver i sin teori. Baserat på hur analysen undersöker relationen mellan fredsbevarande insatser och upprorsbekämpande verksamhet uppfylles ej denna artikel.

20. Inhämtades information och på vilket sätt var det relevant till enhetens progression i området?

Den informations- och underrättelsetjänst som bedrevs med stor framgång var från fasta observationsplatser. Genom kontinuerlig och fast observationstjänst kunde förbandet skapa en normalbild i området som låg till grund för framtida bedömningar. Ett tydligt exempel på enhetens progression är när de skapade egna modeller för underrättelsebedömningar med olika indikatorer kopplat till operationsområdet.¹¹⁵ Incidentrapporterna fungerar även som tydliga indikatorer på hur enheten har hanterat olika situationer under

¹¹³ Karlsson, *Alfa Sierra BA 01–NORDBAT 2 i Bosnien–Hercegovina*, 379

¹¹⁴ NORDBAT 2 informationshäfte s 21-22

¹¹⁵ Henricsson, *Slutrapport BA01*, Bilaga 10, 1-2.

insatsens gång.¹¹⁶ Enheten inhämtade ständigt och konsekvent information som redovisades på ett sätt som tydligt pekar på hur enhetens progression förhöll sig till den rådande situationen i området.

Mellanasen

21. Förvaltades information och underrättelse som inkom till enheten? Exploaterades rådande narrativ?

Genom ytövervakning och samverkan kunde enheten samla in information som sedan redovisades i form av bland annat veckorapporter och incidentrapporter. Informationen som hade underrättelsevärde skickades för bedömning till informations och underrättelseavdelningen.¹¹⁷ Bedömningar som genomfördes hade inte bara inkluderat militär information utan den hade även kompletterats med andra aspekter såsom ekonomiska och politiska hänseenden.¹¹⁸ Förhandlingar och samverkan som enheten hade med civilbefolkningen i området föranleddes oftast av någon form av uppkommen situation där medling var nödvändigt att genomföra.¹¹⁹ De rådande narrativen kan anses ha varit i centrum vid just dessa förhandlingar och samverkansmöten med chefer ur de lokala styrkorna. Detta utläses då de svenska enheterna emellanåt bjöds på mat och hembränd sprit i samband med dessa samverkansmöten. Samverkansofficerarna nådde då framgång genom komplimanger och att uttryckligen påpeka att kvalitén var bättre än vad en annan aktör hade bjudit på.¹²⁰

22. Utbildade enheten lokala styrkor?

Utifrån det valda empiriska materialet kan det inte utläsas att enheten genomförde utbildning av lokala styrkor i operationsområdet.

23. Förhöll sig enheten till den civila aspekten av insatsen?

I organisationen ingick en avdelning för civila och militära angelägenheter som var ansvariga för att behandla frågor som exempelvis berörde civilläget, flyktingfrågor och uppbyggnaden av viss infrastruktur. Inom ramen för dessa angelägenheter var enhetens främsta uppgift att understödja med skydd och stöd till de humanitära transporterna vid eskortering av materiel och personal.¹²¹ Kopplat till utbildningen inom denna aspekt

¹¹⁶ Henricsson, *Slutrapport BA01*, Underbilaga 1.5.

¹¹⁷ Ibid, Underbilaga 1.2.

¹¹⁸ Ibid, Underbilaga 10, 1.

¹¹⁹ Person, *Nordbat 2 i Bosnien 1993-1994*, 85-86.

¹²⁰ Ibid, 62.

¹²¹ Henricsson, *Slutrapport BA01*, Bilaga 23, 1.

genomfördes befälsutbildning ur en fredsbevarande syn. Den syftade till att enhetens befälslag skulle få en grund att stå på utifrån attityder, kunskaper och färdigheter inom området som fredsbevarande insatser verkar i.¹²² Således förhöll sig enheten till den civila aspekten av insatsen.

24. Förhöll sig enhetens operationer under insatsen till småskaliga koncept?

Väl på plats i det operativa området som det svenska bidraget inom NORDBAT 2 blev tilldelat hölls koncepten på en småskalig nivå. Det gjordes inte försök till att centralisera viss verksamhet under gemensam ledning utan det gjordes snarare tvärt om. Kompani- cheferna gavs ”total frihet” i sitt tilldelade område. Detta koncept var något som kom att bli framgångsrikt och de egna ansvarsområdena förvaltades med gott resultat.¹²³

25. Agerade enhetens ingående delar utifrån andra aktörers ledningsfunktioner eller deras styrkor?

Denna artikel fokuserar på att enheten ska agera på andra aktörers ledningsfunktioner, inte reagera på deras styrkor. Ett tydligt exempel på när en del ur enheten agerade på liknande sett som Kilcullen beskriver i sin 25:e artikel var när de blev beskjutna med indirekt eld under en patrullering. Den svenska enheten valde att avvakta och fortsätta med sin verksamhet utan större ändringar i planen. Vid ett senare tillfälle blev de ytterligare utsatta för indirekt eld och åtgärderna som vidtogs denna gång var istället att de drog sig ur situationen och observerade händelseförloppet på avstånd.¹²⁴ Detta tyder på att den svenska enheten inte reagerade på den externa aktörens handlingar utifrån ett irrationellt synsätt utan de agerade istället på situationens kontext, omgivning och rådande läge.

26. Fullföljde enheten tänkt verksamhet och bestred de endast andra aktörers trupper om de var i vägen och var ett hinder vid genomförandet av egen verksamhet?

Vid flera olika tillfällen besköts de svenska enheterna av olika vapensystem när de bland annat patrullerade, eskorterade eller bedrev underrättelsetjänst. Det som går att utläsas är att enheten inledningsvis valde att undvika att aktivt besvara elden och dra sig ur. Detta var något som ändrades under insatsens gång och övergick mer åt att de istället positionsbestämde olika vapensystem som hade beskjutit dem tidigare och då besvarade elden.¹²⁵ Slutsatsen är således att enheten var avvaktande i ett initialt skede för att sedan

¹²² Henricsson, *Slutrapport BA01*, Bilaga 2, 6

¹²³ Ibid, Bilaga 1, 8

¹²⁴ Karlsson, *Alfa Sierra BA 01–NORDBAT 2 i Bosnien–Hercegovina*, 132

¹²⁵ Ibid, 134

övergå till att vara mer pådrivande och besvara elden om den riskerade enhetens och lokalbefolkningens säkerhet.

Avslutningsfasen

27. Kommunicerade enheten med berörda i operationsområdet mot insatsens slutskede?

Det första svenska bidraget till NORDBAT 2 kom att kallas för BA 01 och var i operationsområdet under drygt ett halvår.¹²⁶ Under våren 1994 genomfördes en överlämning till nästa enhet som kom att kallas BA 02. Detta betyder således att svenska enheter inte lämnade operationsområdet helt under den tid som analyseras i undersökningen. Med detta i åtanke kan det utifrån det valda materialet inte utläsas att enheten kommunicerade med aktörer i området inom ramen för insatsens slutskede.

Slutsats

28. På vilket sätt agerade enheten i relation till de aktörer som fanns i området?

Det som går att utläsa i förhållande till denna artikel är att vissa situationer har kunnat lösas och deskaleras genom att ta initiativet. Under de tillfällen som de svenska enheterna under FN-flagg uppvisade militär styrka och agerade tillsammans med ett taget initiativ kan tydliga tecken på att de stridande parterna lugnade ned sig utläsas.¹²⁷

Sammanfattning av analys

Förberedelsefasen behandlar olika typer av verksamhet en enhet bedriver inom ramen för operationens planerings- och förberedelseskede. Artiklarna innefattade exempelvis verksamhet såsom utbildning och träning, ökad förståelse för operationsområdets omständigheter och annan typ av verksamhet som relaterar till hur en enhet agerar innan insatsens start. Enheten agerade relativt likt det Kilcullen själv beskriver kring detta skede och det går i största mån att förklara verksamheten utifrån den ursprungliga formuleringen av artiklarna.

Uppstartsfasen och mellanfasen handlar om den verksamhet som enheten bedriver väl på plats i operationsområdet med artiklar såsom; etablering av närvaro, skapandet av informationsnätverk och enhetens förhållande till den civila aspekten av insatsen. I stort pekar analysen av dessa faser att Kilcullens teori applicerat på den fredsbevarande insatsen har ett delat förklaringsvärde. Exempel på när teorin kan förklara enhetens agerande är bland annat kopplat till

¹²⁶ Henricsson, *Slutrapport BA01*, Bilaga 1, 4

¹²⁷ Ibid, Bilaga 1, 9

hur enheten förhöll sig till underrättelsetjänst, media och avskräckande patrullering. Några artiklar är mer svårpreparerade ur Kilcullens perspektiv då det bland annat förekom specifika förklaringar till olika artiklar. Exempelvis är artikel 19 bland annat utformad utifrån Kilcullens egna erfarenheter ifrån hans tjänstgöring i Afghanistan. Där var kvinnorna integrerade i det Pashtunska samhället på ett helt annat sätt än i Bosnien-Hercegovina.¹²⁸

De två avslutande artiklarna handlar om hur enheten agerade i förhållande till insatsens slutskede. Den första artikeln tolkar undersökningen som uppfylld då de rapporter som gjordes fungerade som överlämningsdokument till kommande förband. Den sista är av mer allmän karaktär som summerar enhetens verksamhet i operationsområdet.

Avslutning

Resultatdiskussion och slutsatser

Undersökningen har utgått ifrån att öka förståelsen kring relationen mellan fredsbevarande insatser och upprorsbekämpande verksamhet. Detta har genomförts genom att pröva en teori om upprorsbekämpning mot ett fall av en fredsbevarande insats. Syftet med undersökningen har kontinuerligt varit i fokus vilket medför att resultatdiskussionen även går att relatera till den tidigare forskningen. Detta är för att den tidigare forskningen, genom Mockaitis, Friis och Cable, bland annat hävdar att upprorsbekämpning och fredsbevarande insatsers definitioner och fundamentala grundpelare är relativt överensstämmande. Det som undersökningens analys pekar på, med hänsyn till forskningsöversikten, är att delar ur teorin går att nyttja utan vidare omformulering eller förändring. Exempel på dessa artiklar är bland annat hur enheten skapade förståelse för operationsområdet, hur de övade på kommunikation mellan militära och civila enheter samt på vilket sätt de förberedde sig på framtida situationer i operationsområdet. Den ovannämnda slutsatsen bidrar således till att stärka forskningsöversiktens tes kring att det finns likheter mellan fredsbevarande insatser och upprorsbekämpande verksamhet.

Debatten som uppstår i den tidigare forskningen när Howard och Karlsrud argumenterar för att ett utsuddande av linjen mellan de två forskningsområdena kommer påverka framtida konflikter på ett negativt sätt har också spelat en roll i undersökningens analys. De resultat som pekar på detta är kopplat till förklaringskraften hos den upprorsbekämpande teorin. Analysen tyder på

¹²⁸ Kilcullen, *Counterinsurgency*, 40.

att användbarheten hos Kilcullens teori skulle öka om artiklarna omformulerades och anpassades till den aktuella konflikten. Inom ramen för det valda fallet och utifrån det analyserade empiriska materialet kretsar således slutsatsen om tillämpbarheten hos teorin. Att nyttja teorin inför en operation eller en insats kräver följaktligen att artiklarna anpassas utefter rådande förhållanden. Exempel på detta är operationens geografiska område, politiska förutsättningar, eget planeringsläge samt tillgänglig materiel. I relation till detta drar undersökningen även slutsatsen att en anpassning av arbetssättet vid nyttjandet av teorin kan öka dess användbarhet. Detta gör att teorins olika delar kan nyttjas utan att ta hänsyn till teorins helhet. Genom en anpassning av arbetssättet kring teorins nyttjande kan delar ur teorin användas när andra delar är irrelevanta för den specifika kontexten.

Med hänsyn till det föregående styckets inledande del så hävdar undersökningen att en teori är en abstrakt konstruktion som ska kunna tillämpas på en mängd olika fall i syfte att framföra en åsikt eller öka förståelsen kring det valda fallet. Om teorin enbart är applicerbar efter omformulering och anpassning till det valda fallet förlorar teorin sin förklaringskraft genom att den inte är tillräckligt transparent, tydlig och generaliserbar. Detta gör att Howards och Karlsruds tes om att de två forskningsområdena skiljer sig åt utifrån de fundamentala värderingarna och grundpelarna stärks.

Utifrån den tidigare forskningen utformas likheterna och skillnaderna mellan forskningsområdena generellt sett på en strategisk och politisk nivå. Detta går att utläsa eftersom den tidigare forskningen fokuserar på faktorer som det internationella sammanhanget, säkerhetspolitiska ställningstaganden och humanitära åtgärder. Den valda teorin och det valda fallet verkar båda inom ramen för en taktisk nivå. Detta går att urskilja då teorin syftar till att vara en vägledning i upprorsbekämpande verksamhet på lägre nivåer samtidigt som fallet utgörs av en enhet på lägre nivå. Kilcullens teori om de 28 artiklarna inom upprorsbekämpning har således kunnat prövas mot en enhets agerande inom ramen för en fredsbevarande insats. Med hänsyn till detta hävdar undersökningen att den bidrar till forskningsområdet genom att konstatera att likheterna mellan forskningsområdena även går att identifiera på en lägre, taktisk nivå. Identifikationen görs utifrån undersökningens analys där det övergripande resultatet påvisar att relationen mellan fredsbevarande insatser och upprorsbekämpande verksamhet huvudsakligen utgörs av likheter snarare än skillnader.

Baserat på den genomförda analysen och med hänsyn till den valda teorin samt det använda empiriska materialet kan undersökningen återknyta till forskningsproblemet gällande nyttjandet av områdesöverskridande litteratur. Det har visat sig vara fruktbart att pröva en teori om upprorsbekämpning i syfte att förklara en enhets agerande i en fredsbevarande insats. Detta är för att teorin har kunnat förstås genom ett annat perspektiv än vad den ursprungligen var ämnad för. Undersökningen hävdar således att litteratur ur upprorsbekämpning kan nyttjas som ett stöd vid planeringen och genomförandet av fredsbevarande insatser av liknande karaktär. I samband med detta är det relevant att påpeka att resultatet och slutsatserna presenteras utifrån det analyserade fallet. De bör således tolkas utifrån ett kritiskt och granskande förhållningssätt.

Svar på frågeställning

På vilket sätt kan Kilcullens teori om upprorsbekämpning förklara den svenska enhetens agerande under FNs fredsbevarande insats i Bosnien-Hercegovina 1993-1994?

Utifrån den ovan presenterade resultatdiskussionen kan Kilcullens teori om upprorsbekämpning delvis förklara den fredsbevarande insatsen. Analysen pekar på att Kilcullens teori om upprorsbekämpning och de tillhörande 28 artiklarna i viss grad går att användas för att förklara den fredsbevarande insatsen som det svenska bidraget till NORDBAT 2 deltog i. Med uttrycket delvis syftar undersökningen på att Kilcullens teori i sin helhet inte kan förklara den fredsbevarande insatsen eftersom alla artiklar inte kunde nyttjas och appliceras på det empiriska materialet. Detta betyder dock inte att det upprorsbekämpande perspektivet inte kan nyttjas alls för att förklara den fredsbevarande insatsen då stora delar ur teorin kunde användas. Eftersom det teoretiska ramverket är så pass komplext och omfattande i sin formulering kunde majoriteten av artiklarna användas för att tolka agerandet hos enheten i den fredsbevarande insatsen.

Teori- och metoddiskussion

Den teoriprovande enfallsstudien har möjliggjort för att undersökningen har kunnat bringa nytt ljus till teorins förklaringskraft i relation till ett forskningsområde den inte ursprungligen är formulerad för. Kilcullens teori är ursprungligen formulerad för det upprorsbekämpande forskningsområdet. Den här undersökningen har prövat teorin mot ett fall av en enhet ingående i en fredsbevarande insats genom en kvalitativ textanalys. Teorin har fungerat väl som ramverk vid analyserandet av det empiriska materialet då den är lättförståelig och tematiskt formulerad.

Den kvalitativa textanalysen har möjliggjort för att undersökningen har kunnat identifiera faktorer ur det empiriska materialet utifrån det teoretiska ramverket. Det teoretiska ramverket och de formulerade analysfrågorna har gjort det möjligt att urskilja agerandet i den fredsbevarande insatsen utifrån ett upprorsbekämpande perspektiv. Detta har gjort att relationen mellan fredsbevarande insatser och upprorsbekämpning har kunnat undersökas genom ett analytiskt och systematiskt tillvägagångssätt. Med undersökningens syfte som premiss har alltså enfallsstudien kunnat bidra med att resultaten har uppnått en viss analytisk generaliserbarhet. Förståelsen av relationen mellan fredsbevarande insatser och upprorsbekämpande verksamhet hade kunnat öka om undersökningen hade antagit en jämförande studie där två teorier ställts mot varandra.

Undersökningens relevans för yrkesutövningen

Genom analysen av den valda enheten bidrar denna undersökning med att öka förståelsen för hur ett svenskt förband har agerat i en internationell kontext. Eventuellt kommande bidrag till internationell tjänstgöring med liknande karaktär kan dra nytta av undersökningen genom att relatera sin egen situation till undersökningens resultat och tillhörande slutsatser. Undersökningen relaterar avslutningsvis även till yrkesutövningen genom att konkret pröva en teori om upprorsbekämpning på en verksamhet som den svenska Försvarsmakten har och till synes kommer fortsätta att bedriva.

Förslag på vidare forskning

Vidare forskning inom området kan genomföras med hjälp av att nyttja en jämförande studie där två teorier ställs mot varandra. En vetenskapligt granskad teori tagen ur de båda forskningsområdena hade således ökat möjlighöret för att undersöka hur upprorsbekämpning och fredsbevarande insatser står i relation till varandra. För att undersöka ämnet ytterligare skulle det vara intressant att nyttja en teori ur den motståndarcentrerade upprorsbekämpningen i syfte att även inkludera det perspektivet till forskningsområdets tillväxt.

Litteratur

- Andersson Lars, *Den första striden: anteckningar om stress, reaktioner, ledarskap och kamratstöd under den första Bosnienbataljonen*, Militärhögskolan, 1994
- Andersson, Lars, *Militärt ledarskap – när det gäller: Svenskt militärt ledarskap med fredsfrämjande insatser i fokus*. Lärarhögskolan, 2001
- Branka Magas och Ivo Zanic, *The war in Croatia and Bosnia-Herzegovina 1991-1995*, Frank Cass Publishers, 2001
- Denscombe, Martyn, *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*, 2. uppl., Studentlitteratur, 2009
- Ekeningren Ann-Marie och Hinnfors Jonas, *Uppsatshandbok*, Studentlitteratur, 2012
- Esaisson Peter, Gilljam Mikael, Oscarsson Henrik, Towns Ann, Wängnerud Lena, *Metodpraktikan; Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 5 uppl, Wolters Kluwer, 2017
- FN:s säkerhetsråd, *Resolution 836*, 1993
- Friesendorf Cornelius, *British operations among the people and civilian risk*, Small Wars & Insurgencies 30:3, 615-640, 2010
- Friis Karsten, *Peacekeeping and Counter-insurgency – Two of a kind?*, International Peacekeeping, 17:1, 49-66, 2010
- Försvarmakten, *Militärstrategisk Doktrin – MSD 16*, 2016
- Försvarmakten, *NORDBAT 2 – ett informationshäfte*, Försvarmakten, 1993
- Galula David, *Counterinsurgency – Theory and Practice*, Fredrik A Praeger Publishers, 1964
- Gventer Ward Celeste, *Counterinsurgency and its Critics*, Journal of Strategic Studies, 37:4, 2014
- Hazelton L Jacqueline, *The Hearts and Minds Fallacy – violence, coercion and success in counterinsurgency warfare*, International Security 42.1, 2017, 80-113
- Henricsson, Ulf, *Slutrapport från BA01*, Försvarmakten, 1994
- Howard Lise, *Peacekeeping is Not Counterinsurgency*, International Peacekeeping, 26:5, 545-548, 2019
- Jensen Tommy och Sandström Johan, *Fallstudier*, Studentlitteratur, 2006
- Johannessen Asbjørn, Tufte Per Arne, Christoffersen Line, *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*, Liber, 2020
- Johnson, A Robert, *Predicting Future War*, Parameters, 44(1), 2014, 65-76

Karlsrud John, *From Liberal Peacebuilding to Stabilization and Counterterrorism*, International Peacekeeping, 26:1, 1-21, 2019

Karlsson A Lars, *Alfa Sierra BA 01–NORDBAT 2 i Bosnien–Hercegovina*, AK-Ronym, 2004

Kilcullen David, *Counterinsurgency*, Oxford University Press, 2010

Mockaitis R Thomas, *From counterinsurgency to peace enforcement: New names for old games?* Small Wars & Insurgencies, 10:2, 1999, 40-57

Person Anders, *Nordbat 2 i Bosnien 1993-1994*, Stellan Ståls Tryckerier AB, 1994

Yin K Robert, *Case study research: design and methods*, 5: e Uppl, Sage Publications, 2014

Elektroniska källor

<https://www.forsvarsmakten.se/sv/var-verksamhet/forsvarsmakten-utomlands/pagaende-internationella-insatser/> (hämtad 2022-04-02)

<https://www.un.org/en/our-work/maintain-international-peace-and-security> (hämtad 2022-04-26)